

Μέρος ii : Η Σημασία των Δημοσιονομικών Πλεονασμάτων

Στο δοκίμιο της 30^{ης} Ιουλίου 2017,¹ προσπαθήσαμε να τεκμηριώσουμε τις επιβλαβείς οικονομικές επιπτώσεις των δημοσιονομικών πλεονασμάτων που δεσμεύτηκε δουλικά η ελληνική κυβέρνηση να υλοποιήσει μέχρι το 2060!

Πράγματι, οι επιπτώσεις στον ιδιωτικό τομέα είναι τόσο αρνητικές που κανείς διερωτάται τι είδους «αλληλεγγύη» προσφέρουν οι ευρωπαϊκές αρχές στην Ελλάδα. Όταν οι εξωφρενικές νομισματικές απαιτήσεις τους στην ουσία την στραγγαλίζουν και εξουδετερώνουν το ρόλο του κράτους στη διαμόρφωση των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών της διακυβέρνησης της χώρας.

Οι συνέπειες της Συνθήκης του Μάαστριχτ, που διαμορφώνει το θεσμικό και νομικό πλαίσιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), υπήρξαν καταστροφικές για τις χώρες του Νότου, ιδίως για την Ελλάδα που αντιμετωπίζει έναν κοινωνικό όλεθρο. Τα σαθρά θεμέλια της *laissez-faire* οικονομίας επάνω στα οποία είναι δομημένη, μεταμορφώνουν τη διαδικασία της δημοκρατικής κυβέρνησης σε ρόλο ιεραρχικής διοίκησης μιας πρωτόγονης κοινωνίας, όπου ο υπέρτατος chief επιβάλλει αυθαίρετα τις επιθυμίες του στους υποτελείς του.

Το ακραίο δόγμα της *laissez-faire* που ενστερνίζεται το νέο επιστέγασμα του Μάαστριχτ, το Δημοσιονομικό Σύμφωνο (Fiscal Compact), σηματοδοτεί την επιστροφή στις άθλιες εργασιακές συνθήκες του 19^{ου} αιώνα στην Αγγλία. Και μας υπενθυμίζει το σλόγκαν της *laissez-faire* « η καλύτερη κυβέρνηση είναι η κυβέρνηση που κάνει το ελάχιστο». Και μαζί, το περίφημο επεισόδιο “Senior’s Last Hour”(η Τελευταία Ώρα του Σίνιορ): το επιχείρημα του καθηγητή της Οξφόρδης, Nassau Senior, ότι η μείωση της ημερήσιας εργασίας κατά μια ώρα-από 11 ώρες στις 10- θα εξαφανίσει όλα τα κέρδη των Βρετανών βιομηχάνων. ²

Η ιστορία επεισοδίων παρεμφερή με την «τελευταία ώρα του Σίνιορ» τεκμηριώνει κάτι πολύ περισσότερο από εσφαλμένη λογική. Τα απελπισμένα επιχειρήματα που προωθούν οι θιασώτες του *κλασικού φιλελευθερισμού* και οι απολογητές του, όπως η δεσπόμενη τάξη των μη δημοκρατικώς εκλεγμένων ηγετικών στελεχών και αξιωματούχων της ευρωπαϊκής νομισματικής ένωσης.

Η εμμονή των ευρωπαϊκών αρχών στην εκμηδένιση της δημοσιονομικής πολιτικής του κράτους και στην προώθηση της οικονομίας της αγοράς, αγνοεί τις οικτρές αποτυχίες του παρελθόντος του δόγματος του «αόρατου χεριού» του Adam Smith : *« κάθε άτομο έχει πράγματι υπόψιν το προσωπικό του όφελος*

¹ Σπύρος Λαβδιώτης, Η Σημασία των Δημοσιονομικών Πλεονασμάτων, 30 Ιουλίου 2017, <http://spiros26.wordpress.com>

²Το επεισόδιο αφορά τον ισχυρισμό του καθηγητή της πρώτης έδρας Πολιτικής Οικονομίας του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, Nassau Senior, ότι η μείωση της ημερήσιας εργασίας κατά μία ώρα, από 11½ ώρες σε 10 ½ ώρες, θα εξαφανίσει όλα τα κέρδη της Βρετανικής βιομηχανίας. Η γνωμοδότηση αφορούσε την εισήγηση της νέας Βιομηχανικής Νομοθεσίας (Factory Acts), για μείωση της ημερήσιας εργασίας στη βιομηχανία από τις 11 ώρες στις 10.

και όχι εκείνο της κοινωνίας ... αυτό αποβλέπει μόνο στο δικό του κέρδος και για την επίτευξη αυτού του σκοπού, όπως σε πολλές άλλες περιπτώσεις, οδηγείται από ένα αόρατο χέρι για να προάγει έναν σκοπό, που δεν αποτελεί μέρος της πρόθεσής του... Με το να επιδιώκει το δικό του συμφέρον, αυτό συχνά προωθεί το συμφέρον της κοινωνίας πιο αποτελεσματικά, παρά όταν αυτό επιθυμεί να το προάγει». ³

Αυτό το πολυθρύλητο θεώρημα ότι 'το κάθε άτομο παρά τη θέλησή του οδηγείται με τη βοήθεια του αόρατου χεριού να προωθήσει ταυτόχρονα με το προσωπικό του συμφέρον και το κοινωνικό συμφέρον', που ενστερνίζονται οι ευρωπαϊκές αρχές, έχει επιφέρει διαχρονικά τα κακά (evils) της *laissez-faire*: Την εκμετάλλευση της ανειδίκευτης εργασίας, τις φρικτές συνθήκες στέγασης, τη δημιουργία μεγάλου πλούτου μέσω απάτης, εσωτερικής πληροφόρησης και μονοπωλίων, την ανεργία και την υπερβολική ανισότητα των εισοδημάτων.

Είναι γεγονός ότι η *laissez-faire* επέφερε ταχεία οικονομική ανάπτυξη. Όμως, με το πέρασμα του χρόνου οι αμαρτίες του αχαλίνωτου καπιταλισμού έγιναν όλο και πιο εμφανείς. Αποτελεί μια αμείλικτη αλήθεια ότι ιστορικώς οποιαδήποτε ανοδική τάση οικονομικής προόδου, έχει στατιστικώς συνοδευτεί από μεγαλύτερη κοινωνική ανισότητα και άνισο επιμερισμό του πλούτου. Η οικονομική ανάπτυξη, ενώ αναμφισβήτητα αύξησε τον πλούτο των κρατών σε απόλυτους αριθμούς, ταυτόχρονα μείωσε τη γενική ευημερία και κοινωνική συνοχή, δημιουργώντας μερικούς πολύ πλούσιους, τους περισσότερους ανασφαλείς και χρωμένους και τους υπόλοιπους φτωχούς στο έλεος της μοίρας τους.

Ως επακόλουθο, με την εγκαθίδρυση του θεσμού της δημοκρατίας ο οικονομικός ρόλος της κυβέρνησης έχει σταθερά αυξηθεί σε όλο τον κόσμο, πλην στα οικονομικώς αδύναμα κράτη-μέλη της ζώνης του ευρώ. Ο λόγος, τα δημοκρατικά πολιτεύματα- ως υπενθύμιση, η *laissez-faire* ανδρώθηκε στη περίοδο της δεσποτικής μοναρχίας στην Ευρώπη- γενικά θεωρούν την ακραία ανισότητα πλούτου και τη στέρηση κοινωνικών παροχών αυτοκαταστροφικά φαινόμενα. Γι αυτό, μια από τις πρώτες λειτουργίες της κυβέρνησης ήταν να περιορίσει την εκμετάλλευση της εργασίας και των φτωχών με την κατάργηση του δουλεμπορίου, παιδικής εργασίας και θέσπισης νόμων ελάχιστης αμοιβής.

Επιπρόσθετα, σε μια ευνομούμενη δημοκρατική κοινωνία προέχουν η δικαιοσύνη και το αίσθημα δικαίου. Ο άκρατος ανταγωνισμός και το κίνητρο της μεγιστοποίησης του κέρδους των ελεύθερων αγορών που επικρατούν στην οικονομική διαδικασία, αντιμάχονται τη λειτουργία μιας δίκαιης κοινωνίας. Σ' ένα κόσμο ανταγωνιστικό, χωρίς την παρέμβαση του κράτους, το δίκαιο του ισχυροτέρου επικρατεί και εμφανίζεται ο κόσμος του Thomas Hobbes, όπου η αρπακτικότητα και το άγριο ατομικό συμφέρον προέχουν. Σ' αυτό το άναρχο περιβάλλον που αποδίδεται με τη φράση «ο θάνατός σου η ζωή μου», οδηγούν τα επιβληθέντα δημοσιονομικά πλεονάσματα από τις ευρωπαϊκές αρχές.

³ Σπύρος Λαβδιώτης, *Η Εποχή του Ατομικισμού*, Έσοπτρον, Αθήνα, 2012, σελ. 245. Εδάφιο, από τον Πλούτο των Εθνών (1776), Adam Smith, (Canaan Edition), Book IV, Chapter 2.

Το άγριο ατομικό συμφέρον θα επικρατήσει, διότι τα δημοσιονομικά πλεονάσματα που απαιτεί ο ευρωπαϊκός *παραλογισμός* της *laissez-faire*- κι όχι ο *προσανατολισμός* που όπου βρεθούν και όπου σταθούν οι έλληνες πολιτικοί διακηρύττουν- μετατρέπει το κράτος από αρωγό του κοινωνικού συμφέροντος σε εξολοθρευτή της κοινωνικής πρόνοιας και περιουσίας του ιδιωτικού τομέα. Δυστυχώς, οι πολιτικοί δεν φαίνεται να έχουν αντιληφθεί ότι η επίτευξη των πλεονασμάτων σημαίνει την επαναφορά των ελλήνων στη φυσική κατάσταση (*state of nature*) που οραματίστηκε ο Hobbes: ένας «πόλεμος όλων εναντίον όλων». Διότι η πάλη για την επιβίωση και πληρωμή φόρων θα είναι διαρκής- για πολλά χρόνια- και το αρχέτυπο ένστικτο της αυτοσυντήρησης που πηγάζει από το συναίσθημα θα κυριαρχήσει και, οι συνθήκες γίνονται επικίνδυνες.

Αυτό είναι τελικά το τίμημα του «ευρωπαϊκού προσανατολισμού» των πολιτικών, ένας οδοιπορικός που οδήγησε την Ελλάδα στην υπερχρέωση και την οικονομική συντριβή. Εξ ίσου χείριστο, έχασε την ανεξαρτησία της και μετατράπηκε σε ένα προτεκτοράτο και κλοτσοσκούφι των δανειστών, γιατί παρέδωσε αλόγιστα την πηγή έκδοσης του δικού της χρήματος, κι αντ' αυτού εισέπραξε, την ανεργία, τους φόρους, τη φτωχοποίηση και τη μετανάστευση.

Είναι απορίας άξιον, πως οι έλληνες πολιτικοί δεν κατανοούν ότι αυτή η θλιβερή κατάσταση της πτώχειας και της ανεργίας που επικρατεί στη χώρα, είναι πέρα των ορίων της δικής τους φαντασίας, αλλά και της φαντασίας των πατέρων της *Ευρωπαϊκής Ιδέας*: μιας ένωσης κρατών θεμελιωμένη στην ειρήνη, τη δημοκρατία και την κοινωνική πρόνοια με σκοπό την επίτευξη οικονομικής ευημερίας εξ ολοκλήρου. Και ότι εάν πράγματι αυτή ήταν η Ευρωπαϊκή Ιδέα, έχει μεταλλαχτεί άρδην και παρέμεινε μόνο η ειρήνη. Διότι οι απαιτήσεις του Δημοσιονομικού Συμφώνου για συνεχή πλεονάσματα εν μέσω βαθιάς ύφεσης και λιμοκτονίας ενός λαού είναι ασυμβίβαστες με τη δημοκρατία. Στην ουσία βάζουν στην Ελλάδα έναν μόνιμο «ζουρλομανδύα» σταδιακής καταστροφής του ιδιωτικού πλούτου και της υφαρπαγής της περιουσίας του δημοσίου.

Αξίζει λοιπόν να συνεχίσουμε τη διερεύνηση, με βάση την οικονομική επιστήμη, του «ενil» προγράμματος των δημοσιονομικών πλεονασμάτων, που επέβαλαν οι ευρωπαϊκές αρχές με τις ευλογίες της Γερμανίας στην Ελλάδα. Μάλιστα, οι εξοντωτικές απαιτήσεις του προγράμματος ονοματίστηκαν κατ' ευφημισμό «μεταρρυθμίσεις», που θα οδηγήσουν στην ανταγωνιστικότητα και ανάπτυξη, ενώ στην πραγματικότητα τα πλεονάσματα απομυζούν κλιμακωτά, σε στάδια, την περιουσία- κινητή και ακίνητη- του ελληνικού ιδιωτικού τομέα.

Αυτό ήταν το συμπέρασμα του δοκιμίου της 30^{ης} Ιουλίου 2017, με βάση το διαχωρισμό της οικονομίας του κράτους σε τρεις βασικούς τομείς: α) τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα (νοικοκυριά και επιχειρήσεις), β) τον εγχώριο δημόσιο τομέα, και γ) τον διεθνή (ξένο) τομέα ή το υπόλοιπο του κόσμου. Και τη χρήση της θεμελιώδους λογιστικής ταυτότητας, που διαμόρφωσε ο Wynne Godley στο πρωτοπόρο έργο του, η οποία ισχύει στη μακροοικονομία και εκφράζεται με τη μορφή της ακόλουθης εξίσωσης του ισοζυγίου της μακροοικονομίας:

$$\text{εγχώριο ιδιωτικό ισοζύγιο} + \text{εγχώριο δημόσιο ισοζύγιο} + \text{ξένο ισοζύγιο} = 0 \quad (1)$$

Η ανωτέρω λογιστική ταυτότητα ισχύει για κάθε χώρα και συνολτικά δηλώνει υπό μορφή ισοζυγίων μακροοικονομικών τομέων ότι το άθροισμα των ελλειμμάτων που τρέχει(ουν) ένας ή περισσότεροι τομείς, πρέπει να είναι ίσο με τα πλεονάσματα που τρέχει(ουν) ο ένας ή οι άλλοι τομείς. Βεβαίως, δεν έχουμε μάθει να σκεπτόμαστε με λογιστικές ταυτότητες, αλλά έτσι λειτουργεί όλο το νομισματικό σύστημα και το τραπεζικό σύστημα λογιστικών εγγραφών. Στη νομισματική οικονομία η διαδικασία συνίσταται απ' ένα κλειστό σύστημα ροών των δαπανών και εισοδημάτων στο οποίο δεν υπάρχουν *μαύρες τρύπες*: κάθε χρηματική ροή έρχεται από κάπου και πηγαίνει κάπου. Και για κάθε χρηματικό περιουσιακό στοιχείο αντιστοιχεί μια ίση χρηματική υποχρέωση.

Η σύγκριση της ταυτότητας των ισοζυγίων μακροοικονομικών τομέων με τους εθνικούς λογαριασμούς που διδαχτήκαμε να διαβάζουμε έχει ως εξής: Γνωρίζουμε ότι Εθνικό Εισόδημα(ΕΕ) = Εθνικό Ακαθάριστο Προϊόν (ΑΕΠ) ή συνολικό εισόδημα = συνολική δαπάνη για την οικονομία εξ ολοκλήρου. Από την ταυτότητα ΕΕ = ΑΕΠ προκύπτει η εξίσωση του ισοζυγίου ΕΕ - ΑΕΠ = 0.⁵ Όπως αποδεικνύεται στην *υποσημείωση 5*, η θεμελιώδης εξίσωση του ισοζυγίου της μακροοικονομίας: $\text{εγχώριο ιδιωτικό ισοζύγιο} + \text{εγχώριο δημόσιο ισοζύγιο} + \text{ξένο ισοζύγιο} = 0$ είναι συμβατή με τους εθνικούς λογαριασμούς. Και με όρους του ΑΕΠ παίρνει τη μορφή: $(S - I) + (T - G) + (M - X) = 0$, ήτοι

$$(\text{Αποταμίευση} - \text{Επένδυση}) + (\text{Φόροι} - \text{Δαπάνες}) + (\text{Εισαγωγές} - \text{Εξαγωγές}) = 0 \quad (2)$$

Τώρα ευελπιστούμε ότι η εικόνα έγινε πιο καθαρή, διότι είναι φυσικό να υποστείς το σύνδρομο γνωστικής δυσαρμονίας όταν βομβαρδίζεσαι συχνά με τις κραυγές υστερίας των ευρωπαϊκών αρχών για τα κρατικά ελλείμματα. Συγχρόνως, ν' ακούς τα εγκώμια και τους εκθειασμούς των πλεονασμάτων, τα οποία μέσω φόρων καταστρέφουν το χρήμα, μειώνουν τις κοινωνικές παροχές και αφαιρούν ένα ίσο ποσό χρημάτων από την περιουσία του ιδιωτικού τομέα. Κι όπως θα δούμε στη συνέχεια, τα πλεονάσματα αποτελούν μια κατάλληλη δημοσιονομική πολιτική μόνο για τα κράτη που τρέχουν συνεχή πλεονάσματα στο διεθνές τους ισοζύγιο, όπως η εξαγωγική ατμομηχανή της Γερμανίας.

⁴ Randall Ray, *Modern Money Theory (MMT) – A Primer of Macroeconomics for Sovereign Monetary Systems*, Palgrave Macmillan, 2012, p. 11

⁵ Η εξίσωση του ΑΕΠ για μια ανοικτή οικονομία έχει τη μορφή: $\text{ΑΕΠ} = C + I + G + (X - M)$, όπου, C = ιδιωτική κατανάλωση, I = ιδιωτική επένδυση, G = κρατικές δαπάνες, X = εξαγωγές, και M = εισαγωγές. Ενώ, η εξίσωση του ΕΕ έχει τη μορφή: $\text{ΕΕ} = C + S + T$, όπου, C = ιδιωτική κατανάλωση, S = ιδιωτική αποταμίευση και επιχειρηματική αποταμίευση, ήτοι η αποταμίευση του ιδιωτικού τομέα, και T = φόροι του κράτους. Συνεπώς, εμείς έχουμε την ταυτότητα της μορφής: $C + S + T = C + I + G + (X - M)$ ή $C + S + T - C - I - G - X + M = 0$. Απλοποιώντας και μεταθέτοντας τους όρους έχουμε: $(S - I) + (T - G) + (M - X) = 0$. Κατά συνέπεια, καταλήγουμε στη μακροοικονομική ταυτότητα ισοζυγίων των τριών τομέων, α) του ιδιωτικού τομέα ($S - I$), β) του δημόσιου τομέα ($T - G$), και γ) του ξένου τομέα ($M - X$).

Με όρους Ακαθαρίστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) η εξίσωση (2) του ισοζυγίου της μακροοικονομίας με τρεις τομείς, με σαφήνεια δηλώνει ότι εάν ένας οικονομικός τομέας έχει πλεόνασμα, τουλάχιστον ένας άλλος θα έχει έλλειμμα. Και ακόμη ότι είναι αδύνατον όλοι οι τομείς να τρέχουν ταυτόχρονα ελλείμματα ή πλεονάσματα, αυτά πρέπει να *αντισταθμιστούν* μεταξύ τους έτσι ώστε το γενικό άθροισμα των ισοζυγίων των τομέων να ισούται με μηδέν-zero.

Λόγω χάριν, εάν η ιδιωτική αποταμίευση - συνολική αποταμίευση των νοικοκυριών και επιχειρήσεων - υπερβαίνει την ιδιωτική επένδυση, τότε ο ιδιωτικός τομέας θα τρέχει ένα πλεόνασμα. Από την άλλη, εάν τα φορολογικά έσοδα είναι μικρότερα των δαπανών, η κυβέρνηση θα τρέχει ένα έλλειμμα. Όσον αφορά τον διεθνή ή ξένο τομέα - εδώ χρειάζεται προσοχή και αρχίζουν οι πνευματικές ασκήσεις. Κι αυτό, διότι οι όροι των πρόσημων των εξαγωγών και εισαγωγών αντιστρέφονται, εάν οι εισαγωγές είναι μεγαλύτερες από τις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών, τότε ο ξένος τομέας τρέχει ένα πλεόνασμα. Το συνολικό όμως άθροισμα των ισοζυγίων του ιδιωτικού τομέα, του δημοσίου τομέα και του διεθνούς τομέα λόγω της ταυτότητας ισούται με μηδέν-zero.

Με γνώμονα την ταυτότητα του ισοζυγίου της μακροοικονομίας, στο δοκίμιο της 30^{ης} Ιουλίου λάβαμε υπ' όψιν ότι στην τρέχουσα συγκυρία το ξένο ισοζύγιο της Ελλάδος είναι σχεδόν ισοσκελισμένο, συνεπώς η οικονομία της μπορεί να θεωρηθεί ως κλειστή. Έτσι, έχουμε σε λειτουργία δύο τομείς, τον δημόσιο τομέα και τον ιδιωτικό που απαρτίζεται από τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις. Και θέσαμε το λογικό επιχείρημα ότι εντός του ιδιωτικού τομέα ο *καθαρός πλούτος* είναι *μηδενικός*. Ήτοι, το σύνολο των ιδιωτικών χρηματικών περιουσιακών στοιχείων ισούται με το σύνολο των χρηματικών υποχρεώσεων.

Ως εκ τούτου, ο ιδιωτικός τομέας για να αποκτήσει καθαρό χρηματικό πλούτο - και όχι να τον αποκτά ο ένας ιδιώτης από τον άλλον ιδιώτη ή η μια επιχείρηση από την άλλη, που συνιστά μεταφορά μηδενικού αθροίσματος - μπορεί μόνο να τον αποκτήσει από χρηματικές απαιτήσεις εκτός ιδιωτικού τομέα. Δηλαδή, από έναν άλλο οικονομικό τομέα. Και στην περίπτωση των δύο, ο τομέας που εναπομένει για να παράσχει τον εξωτερικό πλούτο στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις, δεν είναι άλλος από τον δημόσιο τομέα.

Στην περίπτωση λοιπόν που η οικονομική δραστηριότητα μιας χώρας εξαρτάται από δύο τομείς, τον δημόσιο και τον ιδιωτικό, ο ιδιωτικός τομέας για να αποταμιεύσει καθαρό χρηματικό πλούτο αναγκαία ο δημόσιος τομέας πρέπει να τον συνεισφέρει υπό μορφή μετρητών και χρεογράφων. Εντούτοις, η κρατική συνεισφορά σύμφωνα με τη θεμελιώδη εξίσωση του ισοζυγίου της μακροοικονομίας, μπορεί να συσσωρευτεί από τον ιδιωτικό τομέα μόνο εάν οι κυβερνητικές δαπάνες υπερβαίνουν τις εισπράξεις των φορολογικών εσόδων. Είναι το περιβόητο «*δημοσιονομικό έλλειμμα*» αυτό που επιτρέπει τον ιδιωτικό τομέα να συσσωρεύσει καθαρό πλούτο όταν ο ξένος τομέας είναι αδρανής.

Από την έναρξη των Μνημονίων της εθνικής υποτέλειας τον Μάιο του 2010, που ετέθη η χώρα υπό καθεστώς ελεγχόμενης χρεοκοπίας, η τρόικα με εμμονή απαιτούσε την επίτευξη δημοσιονομικών πλεονασμάτων. Αρχικώς, ήταν υψηλότερα, της τάξεως του 4.5% ετησίως σε σχέση με το ΑΕΠ, αλλά οι προβλέψεις της απέτυχαν παταγωδώς. Τα πρωτόγνωρα δρακόντεια μέτρα λιτότητας που επέβαλε, ως αναμενόμενο, αντί να σώσουν την Ελλάδα από τη χρεοκοπία προκάλεσαν τον όλεθρο και την καταστροφή στην οικονομία και στην κοινωνία. Και το ΔΝΤ με το *mea culpa*, μέσα στα συντρίμια της φοβερής καταστροφής, έδειξε το δάκτυλο προς τις ευρωπαϊκές αρχές. Ας δούμε λοιπόν, ακόμη μια φορά, τη σημασία των πλεονασμάτων για τους Έλληνες πολίτες.

Οι ευρωπαϊκές αρχές παίρνοντας τη σκυτάλη - χωρίς τη συμμετοχή του ΔΝΤ - της εφαρμογής των δημοσιονομικών πλεονασμάτων δεσμεύουν την υποτακτική κυβέρνηση να υπογράψει το «συμπληρωματικό» 4^ο Μνημόνιο της 15^{ης} Ιουνίου 2017: η Ελλάδα είναι υποχρεωμένη να πραγματοποιεί πρωτογενή πλεονάσματα της τάξεως του 3.5% ετησίως ως προς το ΑΕΠ, μέχρι το 2022!

Το έτος 2022 είναι κομβικής σημασίας - τελειώνει η δεκαετής αναβολή πληρωμών τόκων των δανείων του ΕΜΣ (ανέρχονται στα € 24 δις περίπου). Ωστόσο, τα πλεονάσματα δεν σταματούν το 2022, αλλά εκτείνονται με ένα χαμηλότερο συντελεστή του 2% ετησίως ως προς το ΑΕΠ, στο διηνεκές, μέχρι το 2060 ! Σε αυτό το σημείο έφθασε η παραφροσύνη των ευρωπαϊκών αρχών, να ορίζουν με βεβαιότητα συνεχή πρωτογενή πλεονάσματα ως προς το ΑΕΠ, σε ένα άγνωστο οικονομικό περιβάλλον 40+ ετών. Το παράδοξο, η πολιτική ηγεσία αγέρωχα υπέγραψε αυτή τη συμφωνία της μαζικής καταστροφής.

Το Eurogroup με την πρωτοκαθεδρία της Γερμανίας, απαιτεί μαζί με την επίτευξη των πλεονασμάτων και την εκποίηση της δημόσιας περιουσίας,⁶ και τα περιουσιακά στοιχεία της χώρας τίθενται στην κλίνη του Προκρούστη. Η ιδιωτικοποίηση ή πιο εύστοχα το ξεπούλημα των περιουσιακών στοιχείων του κράτους αποτελεί ένα από τα *προαπαιτούμενα* του 4^{ου} Μνημονίου «οι αρχές θα συνεχίσουν να υλοποιούν ένα *φιλόδοξο πρόγραμμα ιδιωτικοποίησης*».⁷

Το πόσο φιλόδοξο είναι το πρόγραμμα ιδιωτικοποίησης της περιουσίας του δημοσίου το περιγράφει λιτά το Δελτίο του Eurogroup,⁸ με την αναφορά ότι συνιστά τον «ακρογωνιαίο λίθο» χρηματοδότησης του ΕΜΣ (Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας). Κι αυτό σημαίνει, η κυβέρνηση υποχρεούται να πωλήσει περιουσιακά στοιχεία αξίας € 50 δις, εκ των οποίων το 50% από τους προσόδους θα κατευθυνθεί για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών! Όπως βλέπουμε, η αφαιμάξη της δημόσιας περιουσίας με τη μείωση του πλούτου που θα προκαλέσουν τα πλεονάσματα στον ιδιωτικό τομέα, πάνε χέρι - χέρι.

⁶ Σ. Λαβδιώτης Το Τελικό Στάδιο του Νεοφιλελευθερισμού, 16/5/17 <http://spiros26.wordpress.com>

⁷ Supplemental Memorandum of Understanding: Greece – 2 May 2017, " The authorities will continue to implement an ambitious privatization programme...", page 2.

⁸ Eurogroup, Statement on the ESM programme for Greece – Consilium, 14 August 2015.

Η μείωση του ιδιωτικού πλούτου που θα προκαλέσει η εκτέλεση του προγράμματος συνεχών πλεονασμάτων αποδεικνύεται κάνοντας χρήση της εξίσωσης (2) του ισοζυγίου της μακροοικονομίας. Υπό την προϋπόθεση ότι το ξένο ισοζύγιο της Ελλάδος είναι ισοσκελισμένο, τότε ο χρηματικός πλούτος του ιδιωτικού τομέα αναπόφευκτα θα είναι αρνητικός. Δηλαδή, τα νοικοκυριά και επιχειρήσεις θα τρέχουν συνεχή χρηματικά ελλείμματα τα οποία θα είναι ίσα με τα πλεονάσματα που θα επιτυγχάνει ο δημόσιος τομέας στη διάρκεια της ίδιας χρονικής περιόδου. Ο λόγος, η επίτευξη πλεονασμάτων σημαίνει τα φορολογικά έσοδα να είναι μεγαλύτερα από τις δαπάνες του κράτους.

Η κυβέρνηση εφόσον δεσμεύτηκε να επιτυγχάνει συνεχή πλεονάσματα τότε αναγκαστικά ο ιδιωτικός τομέας θα τρέχει συνεχή ελλείμματα. Διότι στο οικονομικό μοντέλο με δύο τομείς, είναι αδύνατον για αμφότερους τους τομείς του δημοσίου και του ιδιωτικού να τρέχουν ταυτόχρονα πλεονάσματα. Ως επακόλουθο, όταν ο δημόσιος τομέας θα τρέχει συνεχή πλεονάσματα μέχρι το 2060, τότε ο ιδιωτικός τομέας θα τρέχει συνεχή χρηματικά ελλείμματα στην αντίστοιχη περίοδο. Ούτως ώστε, θα μειώνεται συνεχώς ο χρηματικός του πλούτος μέχρι να μηδενιστεί και εν συνεχεία να μετατραπεί σε αρνητικό. Ο στόχος λοιπόν της κυβέρνησης για να επιτευχτεί - το κράτος δεν έχει άλλη επιλογή - είναι δυνατόν μόνο, μέσω της επιβολής φόρων, τελών, προστίμων, και κατάσχεσης της περιουσίας του ιδιωτικού τομέα. Κι αυτό ήδη γίνεται.

Μ' άλλα λόγια, όταν η κυβέρνηση αποφασίζει ή επιβάλλεται να τρέξει συνεχή δημοσιονομικά πλεονάσματα, στην περίπτωση της Ελλάδος, *αέναα*, τότε τα φορολογικά έσοδα θα είναι για πολλά χρόνια αδιαλείπτως μεγαλύτερα από τις δημόσιες δαπάνες. Κι αυτό σημαίνει, εάν η κυβέρνηση δεν έχει άλλους πόρους, π.χ. από τον διεθνή τομέα ή την πώληση δημόσιας περιουσίας, τότε θα προκληθεί συνεχής μείωση της περιουσίας του ιδιωτικού τομέα. Διότι τα φορολογικά έσοδα καταστρέφουν το χρήμα, αφού οι τραπεζικές καταθέσεις μειώνονται για να πληρωθούν οι φόροι. Οι φόροι δεν μπορούν να εισπραχτούν πριν τις κρατικές δαπάνες, οι οποίες χρηματοδοτούνται μέσω τραπεζικών πιστώσεων. Η χρονική αιτιότητα είναι έμφυτη στη νομισματική οικονομία: οι δαπάνες καθορίζουν το εισόδημα και οι φόροι δεν μπορούν να επιβληθούν σε εισόδημα που δεν υπάρχει. Οι φόροι καταστρέφουν ένα ίσο ποσό χρήματος.⁹

Αυτός είναι ο λόγος που οι φόροι μειώνουν το εισόδημα του ιδιωτικού τομέα και στην ουσία δεν δημιουργούν εισόδημα για το κράτος, διότι όλα τα χρήματα που συλλέγονται μέσω φορολογίας ταυτόχρονα καταστρέφονται. Οι φόροι καταστρέφουν το εισόδημα και περικόπτουν τη συνολική ζήτηση των αγαθών και υπηρεσιών που οδηγεί σε πτώση των αναμενόμενων κερδών και ιδιωτικών επενδύσεων. Όταν τα φορολογικά έσοδα υπερβαίνουν τις κρατικές δαπάνες, οι πληρωμές των φόρων καταστρέφουν όλες τις κρατικές πληρωμές που αρχικά το κράτος πραγματοποίησε και ένα μέρος τραπεζικού χρήματος το

⁹ Alain Parguez, A Monetary Theory of Public Finance, Int'l, Journal of Political Economy, 2002.

οποίο δημιουργήθηκε για τη χρηματοδότηση επιχειρήσεων και νοικοκυριών. Αυτό το «μέρος τραπεζικού χρήματος» αντιστοιχεί στη μείωση του πλούτου του ιδιωτικού τομέα, διότι οι φόροι είναι “dead money” και το πλεόνασμα δεν υπάρχει ως «αποταμιευμένο χρήμα» δια να το ανακυκλώσει το κράτος.

Τώρα, θα ανοίξουμε την ελληνική οικονομία για να συμπεριλάβουμε τον ξένο τομέα και μαζί, θα ανοίξουν τα μάτια μας ορθάνοικτα από την απορία: πως λειτουργούσε το κράτος τόσα χρόνια με τα «χρόνια» δίδυμα ελλείμματα του δημόσιου και του ξένου τομέα; Τα μάτια μας θα παραμείνουν ορθάνοικτα γιατί δεν λύθηκε η απορία. Οι πολιτικοί απάντησαν ότι δεν «διάβασαν». Οι ακαδημαϊκοί τι έκαναν; Δεν έβλεπαν τον όλεθρο μπροστά τους ή μήπως ήταν προσκολλημένοι στο δόγμα του «*αόρατου χεριού*» και το περίμεναν με αγωνία να εμφανιστεί για να επαναφέρει τα δίδυμα ελλείμματα στο *equilibrium*; Όσον αφορά τους βιομηχάνους, οι οποίοι σκιαγραφούν ένα τοπίο σουρεαλιστικό, η απάντηση έχει ήδη δοθεί, είναι συνετό «να μη προσφεύγουν στη ψυχολογία» για να ερμηνεύσουν την οικονομία όταν ιδίως ομιλούν για «σώας φρένας». ¹⁰

Αμφότερα τα ελλείμματα, το δημοσιονομικό και του διεθνούς ισοζυγίου επιδεινώθηκαν από την ένταξη στη ζώνη του ευρώ το 2001. Πλην όμως, ενώ το δημοσιονομικό έλλειμμα ελέγχονταν από το κριτήριο 3% του Μάαστριχτ, το έλλειμμα του διεθνούς ισοζυγίου ήταν ανεξέλεγκτο. Στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της χώρας καταγράφεται ότι το έλλειμμα εκσφενδονίστηκε πάνω από τρεις φορές, από € 10.5 δις το 2001 στα € 34.8 το 2008,¹¹ έτος κορύφωσης του ελληνικού ΑΕΠ, και αφετηρία της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Το δε εμπορικό έλλειμμα από € 22 δις το 2001, διπλασιάστηκε μέχρι το 2008, κατέγραψε ρεκόρ ύψους € 44 δις, που αντιστοιχεί στο 18% του ΑΕΠ του 2008. Ταυτόχρονα, το δημοσιονομικό έλλειμμα την ίδια περίοδο αυξήθηκε, από το επίπεδο των € 10 δις στα € 18 δις, παραβιάζοντας το κριτήριο του Μάαστριχτ.

Σύμφωνα με την εξίσωση (2) του ισοζυγίου της μακροοικονομίας, οι αριθμοί σημαίνουν ότι το *τεράστιο* πλεόνασμα του ξένου τομέα που προκύπτει από τη δραματική αύξηση των εισαγωγών (€ 64 δις το 2008) έναντι εξαγωγών (€ 20 δις το 2008), πρέπει να αντισταθμιστεί με το έλλειμμα τουλάχιστον ενός άλλου τομέα. Στην προκειμένη περίπτωση, το έλλειμμα του δημόσιου τομέα είναι συγκριτικά περίπου το ήμισυ του πλεονάσματος του ξένου τομέα (€ 18 δις έναντι € 35 δις). Αυτό υποδηλώνει ότι και ο ιδιωτικός τομέας έτρεχε ένα έλλειμμα το 2008, το οποίο ήταν της τάξεως των € 17 δις. Το αποτέλεσμα είναι πολύ κοντά στα πραγματικά δεδομένα, ¹² διότι η αποταμίευση του ιδιωτικού

¹⁰ Σ. Λαβδιώτης, Αλήθειες και Μύθοι για την Έξοδο από το Ευρώ, 18/2/17, <http://spiros26.wordpress.com>

¹¹ Τράπεζα της Ελλάδος, Στατιστικά Δελτία Οικονομικής Συγκυρίας, 2000- 2010..

¹² Είναι σχεδόν ακατόρθωτο να επιβεβαιωθούν οι πραγματικοί μακροοικονομικοί αριθμοί λόγω στατιστικής αλχημείας και μεθοδολογίας. Η Eurostat επανειλημμένα αναθεώρησε τα στοιχεία του χρέους και του ελλείμματος και πάλι κανείς έχει αμφιβολίες. Άλλα στοιχεία παρέχουν οι διάφορες υπηρεσίες, η Στατιστική Αρχή, η ΤτΕ, το ΓΛΚ, και άλλα το Υπουργείο

τομέα ήταν αρνητική, οι τόκοι του δημοσίου χρέους έτρεχαν με ρυθμό € 10 δις ετησίως και η Ελλάδα ζούσε πέραν, πολύ πέραν του διεθνούς της εισοδήματος.

Άρα, το συνεχές αυξανόμενο πλεόνασμα του ξένου τομέα συνείσφερε τα μέγιστα στην υπερχρέωση της χώρας και τελική παράδοση στους δανειστές. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να εφαρμόσουμε τη θεμελιώδη εξίσωση (2) του ισοζυγίου της μακροοικονομίας σε μια χώρα που τρέχει συνεχή πλεονάσματα στο διεθνές της ισοζύγιο, όπως η Γερμανία. Το διεθνές ισοζύγιο της Γερμανίας επί δεκαετίες είναι αδιαλείπτως πλεονασματικό. Μάλιστα, το 2016 πέτυχε ένα πλεόνασμα ρεκόρ, το φανταστικό ποσό των € 300 δις - σχεδόν διπλάσιο του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που είναι € 158 δις για το 2017.

Ταυτόχρονα, η Ομοσπονδιακή Γερμανία τρέχει έναν ισοσκελισμένο προϋπολογισμό. Όταν η κυβέρνηση έχει έναν ισοσκελισμένο προϋπολογισμό (balanced budget) - ήτοι, οι δημόσιες δαπάνες είναι ίσες με τα φορολογικά έσοδα - ο χρηματικός πλούτος του ιδιωτικού τομέα δεν μεταβάλλεται, είναι απαραίτητα μηδέν-zero. Με γνώμονα τη θεμελιώδη εξίσωση (2), γνωρίζουμε ότι στη διάρκεια της χρονικής περιόδου 2016, το έλλειμμα του ξένου τομέα που έφθασε τα € 300 δις προέρχεται από την υπέρβαση των εξαγωγών έναντι των εισαγωγών. Το εκπληκτικό αυτό ποσό το αποκτά ο δημόσιος τομέας και ο ιδιωτικός τομέας, που απαρτίζεται από τα νοικοκυριά και επιχειρήσεις. Όμως, η κυβέρνηση της Γερμανίας απεφάσισε να τρέξει έναν ισοσκελισμένο κρατικό προϋπολογισμό. Έτσι, το πλεόνασμα των € 300 δις πηγαίνει κατ' ευθείαν στον ιδιωτικό τομέα και λύνεται η απορία του θαυμασμού Merkel and Schaeuble.

Εντούτοις, η κυβέρνηση της Γερμανίας δεν είναι υποχρεωμένη να έχει έναν ισοσκελισμένο προϋπολογισμό, καθώς έχει τη χρηματική ελευθερία να τρέξει δημοσιονομικά ελλείμματα, αλλά ακόμη και πλεονάσματα εάν τα κρίνει κοινωνικώς αναγκαία. Η βασική αιτία, το τεράστιο διεθνές πλεόνασμα που απολαμβάνει στο εξωτερικό της ισοζύγιο που την οδήγησε να κυριαρχήσει επί των ευρωπαϊών εταίρων. Ως εκ τούτου, η Γερμανία δεν βλέπει κανένα λόγο να αποδεχτεί αλλαγές εντός της ζώνης του ευρώ αφού η οικονομία της ακμάζει. Είναι φυσικό, αυτή να είναι ικανοποιημένη με τον μηχανισμό του ευρώ και να μη διακρίνει κανένα επείγοντα λόγο να αλλάξουν οι κανόνες του παιχνιδιού.

Η αλαζονική αυτή στάση αυταρέσκειας της Γερμανίας, περιφρονεί σε μεγάλο βαθμό την αμοιβαία εξάρτηση που αποτελεί μέρος της νομισματικής ένωσης. Διότι το πλεόνασμα του ισοζυγίου πληρωμών ενός ή περισσότερων κρατών -μελών πρέπει εξ ανάγκης- επιβαλλόμενη από λογιστικές ταυτότητες του διεθνούς ισοζυγίου- να ισούται με το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών ενός ή περισσότερων κρατών- μελών της Ευρωζώνης. Το ότι το άθροισμα των

Οικονομικών. Ως παράδειγμα, το Υπουργείο αναφέρει ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα του 2008 διαμορφώθηκε στα € 13.9 δις. Ο αριθμός είναι μικρότερος κατά € 4,4 δις από το ποσό των € 18.3 δις που θεωρείται ως πραγματικό. Η διαφορά των € 4.4 δις προκύπτει από τη μη καταχώρηση των δαπανών εξοπλιστικών προγραμμάτων και ειδικών ομολόγων, όπως ΟΓΑ.

πλεονασμάτων του διεθνούς ισοζυγίου ισούνται με το άθροισμα των ελλειμμάτων, δεν αποτελεί ένα θεωρητικό συμπέρασμα που μπορεί κανείς να αμφισβητήσει.

Πράγματι, αυτό συνιστά το περίφημο αξίωμα των Μερκαντλιστών: « το παιχνίδι του διεθνούς εμπορίου είναι μηδενικού αθροίσματος». Ήτοι τα οφέλη του πλεονασματικού κράτους στις διεθνείς συναλλαγές ισούνται με τις ζημιές του ελλειμματικού κράτους. Άρα, δεν έχει σημασία πόσο σκληρά ένα κράτος προσπαθεί να πραγματοποιήσει πλεονάσματα, εάν ένα άλλο κράτος δεν επιθυμεί να τρέξει ελλείμματα. Εφόσον η Γερμανία δεν το επιθυμεί, αλλά συνεχίζει να διατηρεί υπερβολικά πλεονάσματα στο διεθνές της ισοζύγιο και προκλητικά τα επαυξάνει, αυτό σημαίνει τη συνεχή μεγέθυνση ελλειμμάτων των κρατών-μελών, ιδίως του Νότου. Και η Ευρωζώνη αποτελεί τη μεγαλύτερη αγορά των εξαγωγικών προϊόντων και υπηρεσιών της ισχυρής Γερμανίας.

Εξ άλλου, οι Μερκαντλιστές οι οποίοι διατύπωσαν πριν τρεις αιώνες το περίφημο αξίωμα ότι το διεθνές εμπόριο είναι παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος (zero sum game), είχαν επίσης δηλώσει ότι « το κράτος που έχει θετικό διεθνές ισοζύγιο έχει ένα ιδιόμορφο οικονομικό πλεονέκτημα». Αυτή την ιδιομορφία τη χειρίστηκε άριστα η Γερμανία μέσα στη ζώνη του ευρώ, ενώ άλλα κράτη-μέλη, όπως η Ελλάδα την αγνόησαν. Την ιδιομορφία ότι δεν μπορούν όλα τα κράτη ταυτόχρονα να τρέξουν πλεονάσματα στο διεθνές εμπορικό ισοζύγιο κι ως συνέπεια το επίτευγμα του θετικού ισοζυγίου ενός κράτους επιτυγχάνεται εις βάρος ενός άλλου. Για αυτόν το λόγο, οι Μερκαντλιστές διακήρυτταν ότι τα πλεονεκτήματα του διεθνούς εμπορίου είναι κατεξοχήν «εθνικά» και ένας σοβαρός κίνδυνος διατρέχει το κράτος όταν έχει αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο.

Το αξίωμα του Μερκαντλισμού, η Γερμανία το ασπάστηκε και με ευλάβεια το εφάρμοσε για τη μεγέθυνση της οικονομικής δύναμης και αίγλης του κράτους-έθνους από την εποχή του διαμορφωτή του εθνικού συστήματος της γερμανικής βιομηχανίας Friedrich List (1789-1846). Έκτοτε με επιμέλεια το υλοποίησε με την προώθηση της βιομηχανίας της και συνεχίζει σήμερα με τη μορφή του Νεομερκαντλισμού. Παρά ταύτα, ο υπουργός των οικονομικών της Wolfgang Schaeuble ισχυρίζεται ότι η Ελλάδα πρέπει να υλοποιήσει τις «μεταρρυθμίσεις» για να γίνει ανταγωνιστική! Αυτή και εάν δεν είναι τραγική ειρωνεία, όταν για κάθε έλλειμμα μιας χώρας στο διεθνές ισοζύγιο πληρωμών απαραίτητα πρέπει να υπάρχει το αντίστοιχο πλεόνασμα μιας άλλης (ων).

Πώς πράγματι μπορεί να γίνει η Ελλάδα ανταγωνιστική μέσα στο ευρώ όταν η Γερμανία επαυξάνει τα πλεονάσματά της και αρνείται να τονώσει την οικονομία της για να αποφύγει την αναθέρμανση των αμοιβών του εργατικού της δυναμικού; Από το εναρκτήριο λάκτισμα του ευρώ το 1999, η Γερμανία είχε εστιάσει την οικονομική της ανάπτυξη στη σταθερότητα των τιμών και ονομαστικών μισθών του εργατικού δυναμικού. Ειδικά, πριν την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, οι οικονομικές επιδόσεις της Γερμανίας θεωρούντο απογοητευτικές. Παρότι, οι εξαγωγές της ήταν ικανοποιητικές, η εγχώρια ζήτηση, κυρίως η ιδιωτική κατανάλωση υστερούσε. Ως συνέπεια, η

πραγματική οικονομική ανάπτυξη της χώρας ήταν πτωχή. Αυτή υπήρξε μια πρωτίστης σημασίας προμελετημένη ενέργεια από την Γερμανική κυβέρνηση, η οποία προτιμούσε την σταθερότητα του κόστους εις βάρος της ανάπτυξης.¹³

Αντιθέτως, την ίδια χρονική περίοδο η Ελλάδα, με τον ενθουσιασμό της ένταξης στο «σκληρό πυρήνα του ευρώ», ξεφάντωνε στο δανεισμό και τη σπατάλη σε μια προσπάθεια να κλείσει τη ψαλίδα με τις πλουσιότερες χώρες του Βορρά. Η πολιτική αυτή και με δεδομένο ότι κυριαρχούσε η σφαλερή άποψη ότι «εντός ευρώ τα ελλείμματα δεν έχουν σημασία», οι σημαντικοί ρυθμοί ανάπτυξης επετεύχθησαν μέσω δανεισμού, αύξησης του κόστους και απασχόλησης, μη παραγωγικών τομέων που αφορά κυρίως το δημόσιο. Συν το χρόνω, η αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος από 2%-3% ετησίως μετατράπηκε σε 30-40 % σε σχέση με το κόστος της Γερμανίας, η οποία το διατηρούσε σταθερό. Ως αποτέλεσμα, το έλλειμμα του διεθνούς ισοζυγίου συνεχώς διευρύνονταν λόγω της αμετάκλητης ισοτιμίας του ευρώ.

Άρα, για τι είδους ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικονομίας ομιλεί ο κύριος Schaeuble, όταν η Γερμανία εφαρμόζει έναν νέο- Μερκαντισμό με τα κόστη εργασίας, όπως εφήρμοσε ο φημισμένος υπουργός οικονομικών της Γαλλίας, J. B. Colbert στο αποκορύφωμα του γαλλικού μερκαντισμού τον 17^ο αιώνα επί βασιλείας Λουδοβίκου 14^{ου}, του βασιλιά «Ήλιου». Αφού δεν είναι δυνατόν όλες οι χώρες της Ευρωζώνης να τρέχουν ταυτόχρονα πλεονάσματα, πώς η Ελλάδα μπορεί να πετύχει πλεόνασμα διεθνούς ισοζυγίου, δηλαδή να γίνει ανταγωνιστική, εάν τουλάχιστον μια άλλη χώρα του ευρώ δεν τρέξει ένα έλλειμμα; Είναι γνωστό, ότι η απόφαση της ένταξης της Ελλάδος στη ζώνη του ευρώ ήταν μια καθαρά πολιτική πράξη. Ένα κολοσσιαίο λάθος των ελλήνων και ευρωπαίων πολιτικών με ολέθριες επιπτώσεις στην ελληνική κοινωνία.

Επιπρόσθετα, ο Schaeuble συνηγορεί υπέρ συνεχών δημοσιονομικών πλεονασμάτων, που η επίτευξη, όπως είδαμε απαιτεί εξοντωτική φορολογία και οδηγεί σε τελική έκβαση στον αφανισμό του πλούτου του ιδιωτικού τομέα. Είναι δυνατόν η Ελλάδα να γίνει ανταγωνιστική, όταν τα επιβληθέντα μέτρα παραβαίνουν βασικούς οικονομικούς κανόνες και την οδηγούν σε μακροχρόνιο μααρασμό; Ίσως, θα πρέπει να υπενθυμίσουμε στον υπουργό οικονομικών της Γερμανίας ότι είναι συνετό να μη προβαίνει σε ανυπόστατες δηλώσεις, και δη δημοσίως, όπως η άστοχη δήλωση : «το πρόβλημα της Ελλάδος, δεν είναι το συνολικό δημόσιο χρέος, αλλά η έλλειψη ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής οικονομίας». Γιατί προσβάλλει τη νοημοσύνη του πολίτη και εξοργίζει τους αναλυτές. Πιθανώς, έχει ξεχάσει τη δήλωση του συμπατριώτη του, Friedrich List στο δημοφιλές σύγγραμμα «Το Εθνικό Σύστημα Πολιτικής Οικονομίας» :

Ο ελεύθερος ανταγωνισμός πρέπει αναμφίβολα να είναι ωφέλιμος και για τα δύο συναλλασσόμενα κράτη. Αυτός ο αμοιβαία επιθυμητός σκοπός μπορεί να

¹³ Jesper Jespersen, * "The Economic Consequences of the European Debt Crises: Lessons from History (and Keynes)", 2013, * Professor of Economics at Roskilde University, Denmark.

επιτευχθεί μόνον όταν τα κράτη βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης. Όταν όμως ένα κράτος εμφανώς υστερεί έναντι του άλλου σε σχέση με τη βιομηχανία, το εμπόριο και τη ναυτιλία, τότε πρέπει πάνω απ' όλα να χρησιμοποιήσει όλες τις δυνάμεις των υλικών και ηθικών πόρων που κατέχει, για να αντέξει στην πάλη με τα άλλα κράτη που είναι ήδη πιο ανεπτυγμένα έτσι ώστε το αδύναμο συγκριτικά κράτος να είναι έτοιμο και ικανό να εισέλθει σε ελεύθερο ανταγωνισμό με τα πιο προηγμένα κράτη.¹⁴

Το ανωτέρω εκπληκτικό εδάφιο από το *Εθνικό Σύστημα Πολιτικής Οικονομίας* του Λιστ, θα έπρεπε να είναι κορνιζωμένο και τοποθετημένο μόνιμα σε περίοπτη θέση στο γραφείο του Υπουργού Οικονομικών της Ελλάδος. Για να υπενθυμίζει, στον κάθε νέο διοριζόμενο υπουργό στο σημαντικό αυτό πόστο, πώς να αποφύγει τα λάθη των συναδέλφων του που μας οδήγησαν στη σημερινή τραγωδία, γιατί ούτε οι θρήνοι και κοπετοί μπορούν να βοηθήσουν.

Τα πραγματικά περιστατικά καταδεικνύουν το όραμα της *Ευρωπαϊκής Ιδέας*: μιας ένωσης κρατών με σκοπό την επίτευξη οικονομικής ευημερίας εξ ολοκλήρου ήταν ένας μύθος. Όπως, το όραμα της δημιουργίας των Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης, με έναν προϋπολογισμό της ΕΕ, ενός εικοστού (1/20) σε σχέση με τον προϋπολογισμό της ομοσπονδιακής κυβέρνησης των ΗΠΑ. Με τον τρόπο που έχει σχεδιαστεί να λειτουργεί ο τοκογλυφικός μηχανισμός του ευρώ, η Ιδέα είναι ακατόρθωτη. Λόγω της *αμετάκλητης* ισοτιμίας του ευρώ και της ισχύος του αξιώματος «του παιχνιδιού μηδενικού αθροίσματος του διεθνούς ισοζυγίου». Συνεπώς, οι ελλειμματικές χώρες της Ευρωζώνης είναι αδύνατον να εξέλθουν από τη δύνη εάν δεν το επιθυμούν οι πλεονασματικές.

Εάν επιμένουν οι οπαδοί του ευρώ ότι σκοπός της Ευρωπαϊκής Ιδέας είναι η γενική οικονομική ευημερία εξ ολοκλήρου και δεν ισχύει το αξίωμα των Μερκαντιστών, τότε πως συμβιβάζονται οι απαιτήσεις των ευρωπαϊκών αρχών να βάλουν μόνο οι ελλειμματικές χώρες «το σπίτι τους σε τάξη»; Έτσι ώστε να τρέχουν παράλογα δημοσιονομικά πλεονάσματα που καταστρέφουν τον ιδιωτικό και δημόσιο πλούτο και από την άλλη, να μη θέτουν όρια στα πλεονάσματα διεθνούς ισοζυγίου ή ποινές στις χώρες του Βορρά, κατεξοχήν στην Γερμανία; Υπάρχει αμοιβαία αλληλεξάρτηση μεταξύ των κρατών-μελών. Είναι αδύνατον τα κράτη που έχουν ελλείμματα διεθνούς ισοζυγίου με τ' άλλα κράτη του ευρώ να ισοσκελίσουν τους εθνικούς λογαριασμούς τους, χωρίς τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης να μειώσουν τα πλεονάσματά τους.

Με τις συμφορές των κατασχέσεων που έρχονται να στροβιλίζουν στο μυαλό, παραμένει ανεξήγητο πως οι έλληνες πολιτικοί θέτουν το νόμισμα, το ευρώ, δημιούργημα του νόμου, υπεράνω της Δημοκρατίας και της ευημερίας του λαού που εκπροσωπούν. *Σπύρος Λαβδιώτης, Τσαγκαράδα, 22/8/2017*

¹⁴ Friedrich List, *The National System of Political Economy*, 1841, transl. by Sampson S. Lloyd, 1885, 4th Book, *The Politics*, Chapter 33, *The Insular Supremacy of the Continental Powers*.